

Följande artikel publicerades i *Arbetarmakt* nr 1-2000 och behandlar KPMLr:s [nuvarande KP:s¹] försvar av terrorn i Sovjetunionen under Stalin-epoken. Noterna är tillagda av marxistarkivet.

Arbetarmakt utmanar KPMLr:

KPMLr behövs om lögnen ska leva vidare

I slutet av föregående århundrade, närmare bestämt i december 1999, inbjöd "Marxist-leninistiska föreningen vid Stockholms universitet" till möte om Mario Sousas broschyr *Sanningen som kom bort*.² Om stalinismens lögn ska leva vidare behövs verkligen KPMLr. Det är den slutsats man måste dra efter Mario Sousas påståenden om Stalins regim.

Förutom ett och annat muttrande från övervintrande stalinister i olika grupperingar, så står det helt klart att stalinismens solkiga fana idag har sina hängivnaste försvarare i KPMLr.

Sousas argumentation är en märklig blandning av uppkok på gammal stalinistisk skåpmat och egna försök. En hel del förefaller hämtat ur Ludo Martens bok *Another View of Stalin*, som finns tillgänglig på Internet via Progressive Labor Party i USA. Martens bok är det skamlösaste exemplet på många år att försöka återuppliva gamla stalinistiska lögn. Ludens baserar sig i sin tur på "urmodellen" för alla stalinistiska lögnhistorier, den ökända *Den stora sammansvärjningen mot Sovjetunionen* från 40-talet.

Mötet blev relativt välbesökt och debatten efter Sousas inledning ganska livlig. Trots Sousas håfulla attityd och utfall, riktades skarp kritik mot hans slutsatser. Dels fanns det opposition från höger, framför allt ungliberaler, dels fanns ett antal medlemmar i Arbetarmakt närvarande med kritik från vänster.

Sousa och andra r:are gjorde en slät figur inför vår revolutionära kritik. Trots bedyranden om att han inte anser att Stalins tid vid makten var något paradys, lyckades han inte hitta ett enda konkret exempel på fel eller missgrepp från regimens eller Stalins sida.

Provokation

I en rapport om mötet skriver Torbjörn Björkman i *Proletären* nr 50/99 att kamrater från Arbetarmakt ("trotskisterna") uppträdde provokativt:

"Här stod de trotskistiska felsökarna sida vid sida med ungliberaler. Sällan har vi sett trotskisterna så tydligt bli ett med de öppna borgarna, de som hatar proletariatet och Stalin."

Mötestalaren Mario Sousa tycks ha tagit som sin uppgift att koka soppa på de gamla spikar som stalinismen lämnat kvar från sina glansdagar.

Sousas trägna verksamhet i den stalinistiska lögnkvarnen är dock ingen tillfällig förlöpning. Försvaret av stalinismens värsta förbrytelser mot socialismen och arbetarklassen är idag en av KPMLr:s viktigaste uppgifter.

Ungdomar

Ett annat exempel var när Ken Loachs film *Land and Freedom* häromåret för en gångs skull gav en historiskt korrekt bild av stalinisternas framfart under spanska inbördeskriget. Då fick både Teddy-John Frank och några av partiets äldre medlemmar ett anfall av andnöd och för-

---

¹ KP står för *Kommunistiska Partiet*.

² Denna broschyr behandlas utförligt i [KPML\(r\) och Stalins terror](#) (en artikelserie från *Offensiv*)

svarade med gälla skrik om fascistagenter stalinisternas förföljelser av vänstersocialister, anarkister och trotskister.¹

Om det nu enbart var för de grånande stalinisterna i partiet, skulle det inte finnas någon anledning att anstränga sig. Men KPMLr har även ett aktivt ungdomsförbund (RKU), och därför finns det all anledning att försöka rädda ungdomar från att än en gång – liksom på 70-talet – indoktrineras med stalinistiska lögnery. Lögnerna om Stalins fasta försvar av socialismen mot dess fiender, dvs. alla kommunister som inte var överens med stalinisterna och den överväldigande majoriteten av arbetarklassen och kolchosarbetarna i landet, får inte spridas oemotsagda.

Mario Sousas utgångspunkt är klar och tydlig: historierna om ”mord och suspekta dödsfall” i stalintidens läger är ”makalösa” myter. Hans ambition är att med hjälp av rapporter om de tidigare hemliga arkiven, ”svart på vitt”, slå fast det ”verkliga” antalet fångar, deras straff och strafftider.

Med ett raskt grepp kopplar Sousa ihop ”myten om de miljontals döda” i Sovjetunionen med nazisternas maktövertagande i Tyskland 1933. På känt manér talar han inte om vilket slags relation det finns mellan de två företeelserna. Uppstod verkligen lögnerna om Sovjetunionen i och med nazismens uppstigande till makten? Eller kan det möjligen vara så att Stalins definitiva framträdande som byråkratins överhuvud – och den därpå följande terrorn – i stort sett sammanfaller med nazismens frammarsch och seger i Tyskland?

Solsjenitsyn

Det sambandet har Sousa inte funderat över eftersom hans syfte är att bevisa att uppgifterna om stalinismens terror är en produkt av de mest reaktionära borgerliga kretsarna, vilka senare kan kopplas ihop med trotskister och andra antistalinister. Både nazister och trotskister påstår ju att Stalin mördade ett stort antal oskyldiga medborgare i sitt eget land. Därmed är förbindelsen upprättad och Sousa kan mer eller mindre öppet påstå att de två egentligen är ett.

Om den ryske författaren Solsjenitsyn kan bevisas vara reaktionär, profascist eller något annat lika komprometterande, är det då så att alla uppgifter som finns i hans böcker om terrorn är uppbyggda och lögnaktiga? Naturligtvis kan upphovsmannens eller -kvinnans politiska inställning eller handlingar göra en socialist i allmänhet misstänksam mot uppgifterna, men svaret på frågan måste ändå vara nej. Fakta måste kunna verifieras eller falsifieras oberoende av källans politiska ståndpunkt. Det betyder att en reaktionär eller en fascist kan ha rätt i enskilda sakfrågor.

Den borgerliga propagandan mot Sovjetunionen har ofta använt sig av rena lögnery, men utgångspunkten har lika ofta varit verkliga förhållanden. Lögnery blir ju som bekant mer trovärdiga om de bygger på något slags sanning, och den borgerliga propagandan har knappast lidit brist på användbara vidrigheter i de stalinistiska staterna.

Hungersnöd

Om flera miljoner bönder dör av svält i Ukraina därför att stalinisterna för en politik som först var kulakvänlig för att sedan slå över i sin motsats när kulakerna utnyttjade situationen, betyder inte det att Stalin och partiledningen hade för avsikt att svälta Ukrainas bönder till döds. Men deras politik ledde till en svältkatastrof.

Den panik som stalinisterna greps av och den därav följande tvångskollektiviseringen förorsakade oerhörda lidanden i det sovjetiska samhället. Sousas sätt att behandla kollektivise-

¹ Se artikelsamlingen [Land och frihet - recensioner och debatt](#) (på marxistarkiv.se) med ”r-arnas” skrivelser om filmen i *Proletären*, samt flera andra recensioner m m. – *Red anm.*

ringen är skandalöst. Den orsakade ”instabilitet i jordbruksproduktionen”, hävdar han, vilket är ett understatement för det faktum att det sovjetiska jordbruket aldrig någonsin ens nådde upp till nivån från före första världskriget. Han medger till och med att svält förekom ”på sina håll” och att det är ”beklagligt att människor for illa”. Men jämförelsen mellan kollektiviseringen, som inleddes efter politiska beslut av landets ”ledning”, och epidemier som spanska sjukan i övriga Europa är märklig och oacceptabel.

Om borgarna bara delvis bygger på säkra fakta, så blir det en uppgift för socialister att sortera fram mer tillförlitliga fakta och förklara dem. Men i Sousas värld styrs allting fienden gör av konspirationer. När nazisternas lögnkampanjer tar slut med nazismens nederlag, fortsätter den nordamerikanska imperialismen (i form av tidningsmagnaten Hearst) deras arbete, givetvis i maskopi med överlevande nazister och reaktionärer från Ukraina.

Konspiration

Men problemet med konspirationsteorier är att de döljer verkligheten – den nuvarande såväl som den historiska. Om man kan bevisa att alla som påstår att si eller så många dödades under Stalins tid vid makten var vidriga reaktionärer, så är därmed inget sagt om sakfrågan. Det återstår att bevisa att alla påståenden om terrorn är falska.

Den som utpekas som centralfiguren i ”lögnerna” om alla döda i Stalins rike är engelsmannen Robert Conquest. Conquest är en borgerlig historiker och har givetvis skrivit en hel del som är ren propaganda, men många av hans uppgifter och argument om utrensningarna finns dokumenterade hos andra forskare eller ögonvittnen.

Conquest har fått hjälp av ”en del andrahandsfigurer” som Sacharov och Roy Medvedev, hävdar Sousa. Att Medvedev är socialist tycks inte bekymra honom, det räcker med att Medvedev dokumenterat stalinismens offer i flera verk. Medvedev är också mycket kritisk till bolsjevikernas agerande redan under Lenins tid, men det diskvalificerar honom inte som historiker.

Ett märkligt inslag i Sousas artiklar är att han fortfarande har mage att gå i god för de ökända Moskvarättegångarna 1936–38. Utan att rodna upprepar han de sextio år gamla lögnerna med exakt samma argument: de erkände ju själva alla sina brott. Det hela är som sig brukar kryddat med vittnesmål av amerikanska ”experter” som Joseph E. Davies.

Den som är van att läsa stalinistiska lögnskrifter kan redan efter ett par stycken räkna ut vilka ”bevis” och ”källor” som kommer att åberopas. Variationerna är inte så stora eftersom det bara är ett fåtal ”källor” som låter sig användas i sådana sammanhang.

Det enda nya i artiklarna är det material som kommit fram under 90-talet när en del arkiv öppnats i Ryssland. I det sammanhanget ägnar sig Sousa åt en märklig sifferexercis där han jämför antalet straffade i dagens USA med antalet straffade i Sovjetunionen under Stalins tid vid makten. Om Sousa jämför antalet straffade i den av stalinisterna proklamerade socialismen med den nordamerikanska imperialismens samhälle i förfall, så säger det en del om hur han uppfattar socialismen. Det är en uppfattning som inte återfinns hos Marx eller Lenin. Men de hade förstås ännu inte kommit på att klasskampen, som Stalin påstod, egentligen skärps under det klasslösa samhällets första stadium, dvs. socialismen.

Oskyldiga

Frågan om hur många som blev oskyldigt dödade eller inspärrade under den stalinistiska terrorn, är inte en fråga om hur många miljoner eller hur många hundra tusen. Det frågan handlar om är att all exercis med siffror inte kan bortförklara det faktum att stalinismen vid makten visade sig vara en av de värsta regimerna vad gäller dödandet och förföljandet av

socialister, kommunister, arbetare och vanligt folk i stort. Regimen reducerade dessutom den arbetande befolkningen till en passiv och hunsad massa.

Så fullständig var förföljelserna att när Ryssland framträdde ur stalinismens sammanbrott 1991 fanns det ingen organiserad vänster av något slag. Den stalinistiska terrorn utplånade all revolutionär socialism under mer än 60 år. Detsamma kan inte sägas om andra måltavlor för stalinisternas terror: nationalism i dess olika varianter, ortodoxa kyrkan eller monarkisterna.

Alla lyckades de överleva även under den värsta terrorn. Den revolutionära vänstern utrotades däremot nästan till sista man och kvinna. Endast några isolerade individer lyckades överleva, ofta släktingar till mer berömda vänsteroppositionella som genom tur eller förbiseende överlevde den terror som även drabbade de oppositionellas hela familjer.

Egna fantasier

En del av Sousas påståenden kan tillskrivas hans egna utflykter i fantasins värld. Exempelvis påstår han att den ryske författaren Solsjenitsyn skulle ha blivit känd i väst i ”slutet av 60-talet” genom *Gulagarkipelagen*. Just den boken publicerades först 1974 och kan därför inte heller ha varit anledningen till att författaren fick nobelpriset i litteratur 1970, vilket Sousa påstår. Av Solsjenitsyns övriga böcker nämner Sousa enbart den första – *En dag i Ivan Denisovitjs liv* – men glömmet både *Cancerkliniken* och *Den första kretsen*. Ingen av dessa tre böcker kan sägas vara antisocialistisk, åtminstone inte på det sätt som kännetecknar författarens senare böcker från *Lenin i Zürich* och framåt.

Men i den värld där Sousa lever – den stalinistiska subkulturen – räcker det med att konstatera en författares politiska åsikter för att också veta vad man ska tycka om dennes böcker.

Det är därför som den som förlitar sig på bokhandlar med namnet Röda Stjärnan bara kommer att förse med det torftigast tänkbara urvalet av skönlitteratur. Det är en okomplicerad värld med fasta och väldefinierade gränser. Den som lever inom den kan känna sig ”trygg” – partiets ledning förser medlemmarna enbart med väl tillrättalagda versioner av vad det än månde vara. Problemet börjar när medlemmarna sticker ut näsan utanför subkulturen där de inlärdas fraserna och fördömandena inte räcker.

Sousas artiklar innehåller ingenting som inte redan besvarades av Kenth-Åke Andersson i ett specialnummer av tidskriften *Fjärde Internationalen* 1972 (*Lögnens renässans*)¹, som var ett svar till ett försök av det maoistiska KFML att återuppliva de gamla lögnerna. Den gången gick hut hem eftersom de svenska maoisterna aldrig riktigt hämtade sig från sin djupdykning i stalinismens förgiftade brunnar och efter inte alltför många år försvann från den politiska kartan.

För den som vill undersöka stalinismens historiska meritlista finns det åtskilliga goda verk att rekommendera. Varför inte läsa någon bok av Victor Serge, kanske romanen *Fallet Tulajev* eller *Midnatt i seklet*, eller varför inte den nyligen omtryckta analysen *Russia Twenty Years After*. Dessutom finns naturligtvis Trotskijs klassiska analys i *Den förrådada revolutionen*² samt ett otal memoarer och minnesbilder av människor som såg terrorn på nära håll (Alexander Simin, Nadesjda Joffe, Maria Joffe, Ante Ciliga, Anna Larina, Jelena Bonner och många fler).

Andra mer vetenskapliga studier duger också, exempelvis *Origins of the Great Purges* (1985) av J. Arch Getty, den amerikanske borgerlige historiker som både Sousa och Martens är så förtjusta i, eller den av Getty och Roberta T. Manning redigerade *Stalinist Terror* (1993). Det

¹ Större delen av *Lögnens renässans* finns på marxistarkivet, se avdelningen med texter av [Kenth-Åke Andersson](#). Se t ex [Om Moskvarättegångarna](#).

² Finns på marxistarkivet, se [Den förrådada revolutionen](#)

finns, eller rättare sagt fanns, även en rysk historiker, Vadim Rogovin, som i en hel serie böcker har behandlat kampen mellan stalinismen och vänsteroppositionen. En av böckerna finns nu i engelsk översättning (1937. *Stalin's Year of Terror*, 1998)¹.

12 eller 20 miljoner?

Dagens stalinister känner sig tvingade att åberopa sådana som Getty därför att han och andra forskare rör sig med lägre siffror på antalet dödade, fängslade och förvisade än Conquest. Är det mer acceptabelt om siffran är 5 miljoner snarare än 12 eller 20 miljoner?

Skillnaden är av lika lite politiskt och mänskligt värde som om någon lyckades bevisa att de tyska nazisterna ”bara” dödade 1 eller 2 miljoner judar. Stalins regim var en regim av terror gentemot socialister, kommunister, arbetare och många andra, oavsett vilken exakt siffra som visar sig ha stöd i arkiven.

Vad Sousa och Martens inte kan plocka fram är en seriös historiker som kan bevisa att alla eller en stor andel – oavsett den exakta siffran så vet vi att det var oerhört många – av de som dömdes var skyldiga till brott mot arbetarklassen och socialismen. På den punkten måste stalinisterna klara sig själva och där upphör också alla innovationer.

Avfallshög

Enbart det gamla skräpet från stalinismens avfallshög återstår då och deras förmåga att än en gång övertyga ungdomar om att så gott som alla Lenins gamla kamrater – med undantag för Stalin och några av hans närmaste medarbetare – var förrädare och spioner är förhoppningsvis inte vad den varit.

Det ”socialistiska fosterlandet”, dvs stalinisternas terrorvälde i Sovjetunionen, har gått under och varken Nordkorea eller Kuba kan idag ha samma dragningskraft. Det är nog bara en tidsfråga innan även byråkratierna i dessa länder ger upp och förklarar sig vara anhängare till marknadens herravälde. Om de byter fot i tid har de stalinistiska byråkraterna, åtminstone en del av dem, chansen att få förtrycka arbetarklassen även som kapitalister eller deras politiska lakejer. Kinas styrande stalinistparti är på god väg...

En värdig avslutning på en artikel om stalinismen kan vara några rader ur ett öppet brev till Stalin från 1939 av Fjodor Raskolnikov, en av ledarna för matroserna i Kronstadt 1917, senare överbefälhavare för flottan i Östersjön och ambassadör.

Raskolnikov blev hemkallad från sin tjänst 1937, men insåg att det inte var någon bra idé att åka till Moskva mitt under rättegångarna mot gamla bolsjeviker. Han hoppade därför av och slog sig ned i Paris. Kort efter det öppna brevet i augusti 1939 dog Raskolnikov under märkliga omständigheter. Hans vänner misstänkte att han blivit förgiftad.

Raskolnikov avslutade sitt öppna brev med en profetia:

”Förr eller senare kommer det sovjetiska folket att sätta dig [Stalin] på de anklagades bänk som förrädare mot socialismen och revolutionen, den störste skadegöraren, folkets verkliga fiende, organisatören av svält och juridiska förfalskningar.”

Vi i Arbetarmakt är beredda att var som helst och när som helst debattera stalinismens brott mot arbetarklassen med företrädare för både KPMLr och RKU.

Per-Olof Mattsson

¹ Inledningen till denna bok finns i svensk översättning på marxistarkivet, se [1937: Stalins år av terror](#)